

Hornictví

Právní předpisy

- zákon č. 44/1998 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon)
- zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě
- prováděcí předpisy

Orgány státní správy

- Český báňský úřad
- obvodní báňský úřad
- Ministerstvo životního prostředí
- Ministerstvo průmyslu a obchodu

Předmět právní úpravy

Horní zákon (HZ) -§ 1

- stanovení zásad ochrany a hospodárného využívání nerostného bohatství

Zákon o hornické činnosti (ZOH) - § 1

- podmínky provádění hornické činnosti a činnosti prováděné hornickým způsobem, nakládání s výbušninami a s výbušnými předměty, bezpečné provozování podzemních objektů,
- podmínky pro bezpečnost a ochranu zdraví osob, bezpečnost provozu a ochranu pracovního prostředí při výše uvedených činnostech
- organizace a působnost orgánů státní báňské správy.

Nerosty (§ 2)

= tuhé, kapalné a plynné části zemské kůry

≠

- vody s výjimkou mineralizovaných vod, z nichž se mohou průmyslově získávat vyhrazené nerosty,
- přírodní léčivé vody a přírodní stolní minerální vody
- léčivá bahna a ostatní produkty přírodních léčivých zdrojů
- rašelina
- bahno, písek, štěrk a valouny v korytech vodních toků, pokud neobsahují vyhrazené nerosty v dobyvatelném množství,
- kulturní vrstva půdy, která je vegetačním prostředím rostlinstva

Rozdělení nerostů (§ 3)

Vyhrazené:

a) radioaktivní nerosty,

b) ropa a hořlavý zemní plyn, uhlí a bituminosní horniny,

c) nerosty, z nichž je možno průmyslově vyrábět kovy,

d) magnezit,

e) nerosty, z nichž je možno průmyslově vyrábět fosfor, síru a fluór nebo jejich sloučeniny,

f) kamenná sůl, draselné, borové, bromové a jodové soli,

g) tuha, baryt, azbest, slída, mastek, diatomit, sklářský a slévárenský písek, minerální barviva, bentonit,

h) nerosty, z nichž je možno průmyslově vyrábět prvky vzácných zemin a prvky s vlastnostmi polovodičů,

Rozdělení nerostů

- i) granit, granodiorit, diorit, gabro, diabas, hadec, dolomit a vápenec, pokud jsou blokově dobytelné a lešitelné, a travertin,
- j) technicky využitelné krystaly nerostů a drahé kameny,
- k) halloyzit, kaolin, keramické a žáruvzdorné jíly a jílovce, sádrovec, anhydrit, živce, perlit a zeolit,
- l) křemen, křemenec, vápenec, dolomit, slín, čedič, znělec, trachyt, pokud tyto nerosty jsou vhodné k chemicko-technologickému zpracování nebo zpracování tavením,
- m) mineralizované vody, z nichž se mohou průmyslově získávat vyhrazené nerosty,
- n) technicky využitelné přírodní plyny,

Nevyhrazené: všechny ostatní

Ložiska nerostů (§ 4 a násl.)

= přírodní nahromadění nerostů, jakož i základka v hlubinném dole, opuštěný odval, výsypka nebo odkaliště, které vznikly hornickou činností a obsahují nerosty

Výhradní ložisko

a) ložisko vyhrazených nerostů

b) výhradní ložisko nevyhrazených nerostů, o nichž bylo před 20.12.1991 rozhodnuto příslušnými orgány státní správy, že jsou vhodná pro potřeby a rozvoj národního hospodářství čl. II zákona č. 541/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon) –Čl.II

= nerostné bohatství (§ 5)

- je vlastnictvím státu, MŽP vydává osvědčení o jeho existenci

Ložiska nerostů

Ložisko nevyhrazených nerostů

- je součástí pozemku

Zásoby výhradního ložiska (§ 13)

= zjištěné a ověřené množství vyhrazených nerostů ložiska nebo jeho části, odpovídající podmínkám využitelnosti, bez ohledu na ztráty při jeho dobývání

Odpis zásob výhradních ložisek (§ 14a)

= jejich vynětí z evidence zásob nebo jejich převod ze zásob bilančních do zásob nebilančních (není možné nebo účelné vytěžit zásoby z důvodů uvedených v § 14a odst. 2)

Ochrana nerostného bohatství (§ 15 a násl.)

Při územně plánovací činnosti (§ 15)

- povinnost při vycházet z podkladů o zjištěných a předpokládaných výhradních ložiskách
- stanoviska MŽP, MPO a ČBÚ k Politice územního rozvoje a ZÚR

Stanovení chráněného ložiskového území (§ 16) (MŽP)

= území, na kterém by stavby a zařízení, které nesouvisí s dobýváním výhradního ložiska, mohly znemožnit nebo ztížit dobývání výhradního ložiska

Hornická činnost (§ 2 ZOH)

- a) vyhledávání a průzkum výhradních ložisek
- b) otvírka, příprava a dobývání výhradních ložisek,
- c) zřizování, zajišťování a likvidace důlních děl a lomů,
- d) úprava a zušlechťování nerostů prováděné v souvislosti s jejich dobýváním,
- e) zřizování a provozování odvalů, výsypek a odkališť při činnostech uvedených v písmenech a) až d),
- f) zvláštní zásahy do zemské kůry
- g) zajišťování a likvidace starých důlních děl
- h) báňská záchranná služba,
- i) důlně měřická činnost

Činnost prováděná hornických způsobem (§ 3 ZOH)

- a) dobývání ložisek nevyhrazených nerostů, včetně úpravy a zušlechťování nerostů prováděných v souvislosti s jejich dobýváním, a vyhledávání a průzkum ložisek nevyhrazených nerostů prováděné k tomu účelu,
- b) těžba písků v korytech vodních toků a štěrkopísků plovoucími stroji, včetně úpravy a zušlechťování těchto surovin prováděných v souvislosti s jejich těžbou, s výjimkou odstraňování nánosů při údržbě vodních toků,
- c) práce k zajištění stability podzemních prostorů (podzemní sanační práce),
- d) práce na zpřístupňování jeskyní a práce na jejich udržování v bezpečném stavu,

Činnost prováděná hornických způsobem

e) zemní práce prováděné za použití strojů a výbušnin, pokud se na jedné lokalitě přemísťuje více než 100 000 m krychlových horniny, s výjimkou zakládání staveb

f) vrtání vrtů s délkou nad 30 m pro jiné účely než k činnostem uvedeným v § 2 a § 3 ZOH

g) jímání přírodních léčivých a stolních minerálních vod v důlním díle v podzemí

h) práce na zpřístupnění starých důlních děl nebo trvale opuštěných důlních děl a práce na jejich udržování v bezpečném stavu,

i) podzemní práce spočívající v hloubení důlních jam a studní, v ražení štol a tunelů, jakož i ve vytváření podzemních prostorů o objemu větším než 300 m krychlových horniny

Podmínky provádění hornické činnosti a činnosti prováděné hornickým způsobem

- hornickou činnost a činnost prováděnou hornickým způsobem lze vykonávat jen s oprávněním (§ 5 odst. 2 , § 17 ,§ 19 a § 20 ZOH)
- vyhledání a průzkum ložiska nerostů může řídit a za jejich kvalitu odpovídat osoba s odbornou způsobilostí zákona č. 62/1988 Sb., o geologických pracích (§ 5 odst. 2 ZOH)
- díla v podzemí vzniklá při činnostech podle § 3 písm. c), d), h) nebo i), důlní díla a důlní stavby pod povrchem může projektovat pouze osoba s osvědčením odborné způsobilosti báňského projektanta = báňský projektant

Nakládání s nerosty

- ložiskový průzkum
- výstavba dolů a lomů
- dobývání výhradních ložisek
- jiné zásahy do zemské kůry

Ložiskový průzkum (§ 11 HZ)

= vyhledávání a průzkum výhradních ložisek = hornická činnost (§ 2 písm. a) ZOH)

- provádí se dle zákona č. 62/1988 Sb., o geologických pracích
- vyhledávání a průzkum ložisek důlními díly včetně zajištění nebo likvidace těchto důlních děl povoluje ve stanovených případech obvodní báňský úřad (§ 9 odst. 1 ZOH)

Výstavba dolů a lomů (§ 23 HZ)

- řídí se zákonem č. 183/2006 Sb., stavební zákon, pokud HZ nestanoví jinak
- důlní dílo = prostor v ložisku a doprovodných horninách vytvořený hornickou činností za účelem dobývání užitečného nerostu z ložiska (<https://leporelo.info/dulni-dilo>)
- hlavní důlní dílo - všechna důlní díla, která vyústí na povrch, a důlní díla otevírající výhradní ložisko nebo jeho ucelenou část (§ 10 odst. 8 HZ)
- důlní stavba – stavba související s dobýváním nerostů

Dobývání výhradních ložisek (§ 24 a násl. HZ)

1) stanovení dobývacího prostoru (§ 24, § 28 HZ)

- zahrnuje část, jedno nebo více výhradních ložisek
- stanovuje báňský úřad pro dobývání výhradního ložiska určitého nerostu nebo skupiny nerostů

2) otvírka příprava a dobývání (§ 10 ZOH)

- plány otvírky, přípravy a dobývání výhradních ložisek (§ 32 HZ + § 10 odst. 2 ZOH)
- povolení hornické činnosti - otvírky, přípravy a dobývání výhradních ložisek (§ 10 odst.1 ZOH)

Jiné zásahy do zemské kůry (§ 34 a násl. HZ)

Zvláštní zásahy do zemské kůry (§ 34 HZ + § 11 ZOH):

- a) uskladňování plynů nebo kapalin v přírodních horninových strukturách a v podzemních prostorech
- b) ukládání radioaktivních a jiných odpadů v podzemních prostorech
- c) průmyslové využívání tepelné energie zemské kůry s výjimkou tepelné energie vody vyvedené na povrch,
- d) ukládání oxidu uhličitého do přírodních horninových struktur

Zajišťování a likvidace starých důlních děl (§ 35 HZ + § 13 ZOH)

- důlní dílo v podzemí, které je opuštěno a jehož původní provozovatel ani jeho právní nástupce neexistuje nebo není znám
- opuštěný lom po těžbě vyhrazených nerostů, jehož původní provozovatel ani jeho právní nástupce neexistuje nebo není znám